

retentio ex quolibet leui remoto, aut incidente tertij praediicio, prout superius num. 41. sed tantum quando ex earum executione contra priuatum intentata inferatur, atque consequtim inducat damnum aliquod publicum, cedere in detrimentum Reipublicae Ecclesiastice aut temporalis, quod runc procedet, & verificabitur in praediicio iuris tertij laudente ius naturale, prout superius, quoniam illud omne quod in legem naturalem, aut diuinam committitur violentia est, iuxta quæ abunde comprobauimus 1. pars. cap. 1. à num. 185. cum sequentibus; prout quando in principio ad detrahendum iuri tertii deficit potest, ex haec tenus plene probatis, quia tunc scandalum nasci in perniciem Reipublicae & violentiam, non est dubium iuxta quæ sursum, cap. 4. per totum, atque etiam sic de singulis causis retentionis, de quibus in cap. 3. usque ad 7. inclusuè suprà hac 1. part. cum ex singulis violentiam induci executionem in perniciem Reipublica latius comprobauerimus in eisdem cap. & insuper in cap. 2. & cap. 3.

Exemplum huius doctrinae etiam versatur in litteris expeditis in praediicio iuris patronatus laicorum, quæ idem retentor non quatenus tangunt simpliciter ius tertii, hoc est patronorum, sed quatenus consequentiè vergunt in detrimentum, & in perniciem Reipublica spiritualis, vel cum Simancas de Catholic. infit. in pref. Hispania, tit. 45. de pœnia, à num. 34. & 35. ibi: Si aliquid Papa decernat contra publicam utilitatem, vixita, contra patronatus laicorum, contra ius eligendi beneficia, seu Sacerdotia patrimonialia, vel quidam simile, &c. idem dicit Bobadilla in politica, lib. 2. c. 18. num. 208. Salzed. in pract. crimin. Canon. cap. 54. à num. 20. & ex Couarr. & Borrell. diximus infra, capitul. 8. à num. 30. versicul. Imò, & omnes Doctores, &c. ea ratione. Nempe ne fideles laici abstrahantur à fundatione, constructione, & donatione Ecclesiistarum, & sic ab huicmodi ppi operibus, & sanctis, quod redudaret in perniciem Reipublica spiritualis, & Ecclesiastice, Glossa verbo. Collation. in cap. 2. de probab. in 6. Si moneta de referat, q. 9. cum ibidem citatis, Couar. practic. quest. capitul. 36. num. 4. Gonzales in regul. de alternat. glof. 9. §. 1. à num. 67. & latius in glof. 8. num. 2. & 3. vbi quamplurimi Doctores recensent, quod ex identitate rationis, & principio idem procedit in litteris ad beneficia patrimonialia imperatris, ex eodem Simanca, necnon in aliis similibus de quibus infra hac 1. p. cap. 10. à num. 69. & in §. unico à num. 90. cum multis seqq.

63 Tunc etiam scies violentiam & executionem litterarum & rescriptorum esse, quando expediantur in damnum, & praediicio iuris tertii, absque eius citatione & cause cognitione, quia tunc pati violentiam, & spoliari, atque itidem executorum via committere, affirmant Chirchou. tem. 2. commun. opin. lib. 7. tit. 1. num. 329. pag. 220. & ibidem Vitiu. num. 304. vers. 1. Idem ampliatur. pagin. 217. Gozadin. confil. 93. num. 16. Mantica decis. 29. num. 3. & decis. 44. num. 1. Rota per Farinac. decis. 135. num. 3. & decis. 295. num. 11. part. 2. in recent. Menoch. de recuperand. possess. remedio 8. num. 20. & in confil. 104. in fin. volumen. 2. Didacus Perez in l. 1. glof. 1. tit. 14. lib. 3. ordinamen. fol. 723. Francic. Maldonad.

in confil. 104. in fin. volumen. 2. Lancelotus de attenuatis 1. parti. cap. 2. num. 89. Azued. in l. 2. num. 25. cum sequentibus, tit. 13. lib. 4. Recopilation. Mafcard. de probation. conclus. 499. num. 7. Hondeodus confil. 82. num. 23. vol. 1. Gratian. decis. 110. num. 9. Bernard. Greua. ad pract. Cognit. Imper. lib. 2. conclus. 76. Augustus Barbo. in collect. ad cap. conquerente 7. de retin. spoliari. per textum ibi. Marius Anton. variar. resolut. lib. 1. resolut. 6. num. 8. & resolut. ultim. casu 72. & alibi passim Doctores.

Quæ doctrina comprobatur, quoniam licet quando Papa vel Princeps tollit ius tertii ex 64 iusta causa, puta propter publicam utilitatem, vt superius latè probatum est, praefatsum tunc causa, tamen fallit quando ipse Papa, vel Princeps procedit sine citatione partis ad disponentem tertii praediicalem, Socinus in conf. 266. & in conf. 164. & in conf. 62. volum. 4. Iall. conf. 233. volumen. 2. Aymon. Crauet. conf. 50. num. 5. Socinus in conf. 27. num. 20. vol. 3. Curtius Inu. in conf. 170. num. 23. & Curtius Senior. in conf. 20. vers. Tertiò potest responderi, Abb. cap. 1. de causa. possit. & propriet. Anton. Gabriel. commun. opin. tit. de iure questio non tollend. conclus. 3. à num. 7. & num. 9. & idem est quando ad praediicio tertii procedit absque causa cognitione, Ruinus conf. 8. volum. 3. sequitur Anton. Gabr. ibidem num. 10.

Infinitos penè Doctores in his terminis adducit Malcārd. de probation. conclus. 275. à num. 18. cum seqq. & iterum à num. 27. quibus locis latè de scriptis Principis non admittendis in praediicio iuris tertii queant iure gentium, & à num. 8. videndus.

Pro qua doctrina facit, quod de se ipso dixit Summus Pontifex minimè posse procedere contra inaudientem partem, in cap. 1. de causa poss. & propriet.

Hinc dicit Barbola in collect. ad c. 2. de maioret. & obed. n. 14. & post Couar. Aule. Menoch. 65 Bobadilla. A. z. bed. Gama. & alios, quod quando Princeps abique cauile cognitione, & non seruato iurius ordine aliquem condemnavit iracundia, aut vindicta motu, vt tunc sit superflendum in executione sententia, mandati Principis, latè probat Cened. in Canon. quest. 9. num. 117. & ipse Barbosa vbi proximè num. 11. quod quando mandatum Principis confitit esse contra præceptum diuinum, vel aliud & præminentem, putis ius naturale, vel sacra Scriptura, cum sit iniunctum tale præceptum, erit superflendum in eius executione, alios allegat.

Hinc etiam DD. communiter probant superflendum in executione & rescripti indicentes 67 aliquod notabile praediicium, vt latè est videbitur per Anguanum de leg. controvers. 5. à num. 18. cum seqq.

Et hoc est quod in nostris terminis voluit dicere Pater Henriquez lib. 2. de Pontifice clavis; cap. 18. §. 2. in hac: Interdum data Romæ sententia etiam & trina à Judice Apostolico, & 68 fulminato processu mittitur executor in Hispaniam, & interdum executoriales litteræ continebant violentiam, vt si sententia lata sit ex falsa præsumptione contra partem absentem, & non auditam, aut si litteræ sint subroptitiae, aut non faciunt expressam derogationem rei necessariæ, aut quia hic contra ius tertii legitime possidentis exequitur, & intimat censuras,

CAPUT VIII.

An ob quamlibet litterarum simplicem surreptionem queat in Senatu ipsorum retentio decerni.

SUMMARIUM.

Surreptio simplex an sit sufficiens ad litteras in Senatu retinendas, magna semper fuit inter Senatores, & Advocatos dissensio, num. 1.

Surreptionem simplicem sufficere ad Bullarum retentionem in Senatu in qua nonnulla insinuantur, num. 2. & 3.

Ob surreptionem retineri litteras in Senatu qui Doctores insinuant, num. 4. usque ad num. 9. inclusuè recententur, declarantur n. 18. & seqq. Simplicem surreptionem non sufficere, nec esse fundamenum habile ad retentionem Bullarum utrius ostenditur, num. 10. & sequentibus.

Principis facultas in retentione Bullarum unicu niter fundamento stabitationis Reipublicæ Ecclesiastice, ppius, & temporale, num. 11.

Facultas à iure data ad supersedendum in executione litterarum non foreptionem, sed in damno publico utilitatis, & si litteræ valida sunt merore, num. 12. & 13.

Electione merore validæ si inde oriatur, vel tenuerat scandalum executioni non traditur, n. 14. Ob scandalum vitandum potest Pontifex primare aliquem suo beneficio obtento data recompenfa, num. 15.

Presumptio iustæ causa in Principe concedente alterius iuri tereti, cessat vbi adeit scandalum, n. 16.

Ad supplicandum, & supersedendum in executione litterarum Apostolicarum iura solum considerantur bonum, & visitatorem publicam, n. 17.

Cap. si quando, & cap. cum tencamur cum aliis turibus interpretantur, num. 18. & seqq.

Litteræ licet surreptitia non sit, retinentur ne excequuntur, vbi infra causa adeit, n. 19. & 20.

Executor merus carens iurisdictione licet supersedit in executione litterarum ad effectum subscrivendi ob scandalum, aliudve notabile dampnum, num. 21.

Ad cognoscendum de causa insta retentionis, & suspendendarum litterarum non est necessaria iurisdictio sed extra iurisdictionis cognitione, n. 22.

Senatus non egit iurisdictione ad examinandum causam legitimam retentionis, num. 23.

Absurdum est fundare retentionem Senatus in simplici surreptione deficiente qualitate publici danni, cum ad eius cognitionem egere iurisdictione Senatus, num. 24.

De surreptione simplici vbi agitur, cum tractatur de viribus rati, de eius validitate, aut nullitate, causa iam effectorum ppius, causa Señatus, etiam incidenter, effectorum incapax, n. 25.

Index secularis de facto res ppius incidenter cognoscere potest, non tam in validum, vel invalidum quid sit, quia est res ppius, n. 25.

Index laicæ non cognoscit de facto res ppius inter duos Clericos, si præcedat inhibitiō Ecclesiastici, num. 27.

Doctores, qui in retentione Bullarum mentionem faciunt de surreptione, non loquuntur simpliciter, sed adhibita qualitate danni Reipublicæ, num. 28. & num. 34.

108 De Suppl ad Sancta Litt. Apost. &c.

In litteris que tangunt damnum publicum, de quo non sicut facta relatio Pape, includitur surreptio, num. 29.

Ex litteris in derogationem iuris paronatus laicorum damnum publicum, num. 30.

Cerola loquens de surreptione in Bullarum retentione declaratur, num. 31.

Bonacina etiam, num. 32.

Surreptio simplex absque qualitate publice utilitatis non est subiectum habile ad retentioneum Bullarum à Senatu doctrinendam, nec pretendam, num. 33.

Surreptio simplex non impedit in Sicilia litterarum Apostolicarum executionem, sed conceditur Regiam exequatur affirmatum, ut executor de surreptione cognoscatur, num. 34.

Retentio Bullarum fundatur in danno publico ob violentiam executionis, num. 35.

Surreptio est imbibita in praedictio Reipublicae, de quo non est facta menio ab imperante, num. 36.

In tertij, & privata persona, de quo non sicut facta relatio, si est causa surreptionis, multo fortius publicum, & eius damnum, num. 33.

Potentia ius est publicum quilibet privato, num. 38.

Dôtores tractantes derentioem Bullarum ob detrimentum Reipublice recte illas surreptionem ad retentionem pati supponunt, num. 39.

Antonius Diana indiscrēta resolutio negativa in retentione Bullarum declaratur, num. 40. & seqq.

Antonius Diana, absoluē improbas retentionem Bullarum loquitur contra Bullam Cane, & Doctores per se laudatos, num. 41.

Surreptio simpliciter litterarum cognitione ad Iudicium Ecclesiasticum, non secularum spectat, num. 42.

Surreptio orta ex danno publico Regis, aut Regni, causa legitima est ad rectionem Bullarum, num. 43.

Non ad effectum declarandi super ea, aut valore litterarum, sed humiliiter supplicandi Sanctissimum, & supercedendi in executione, num. 44.

MAGNA fuit quandoque inter omnes Iurisperitos tam aducatores, quam Senatores huius supremi & Regii Tribunalis, ceterorum qui erant inferiorum orta controvèrsia (semper tamen dissidente atque incerta resolutio) an Bullarum retentionis cognitione fundati possit super qualibet ipsarum subreptione simpliciterque interventione aliquis qualitatibus, quas licitas ad retentionem esse in capitibus precedentibus firmavimus; quapropter ut deinceps omnis dubitandi occasio cesseret, quid verum sit, & certum, per disputationem labebit.

Et pro parte affirmativa, sufficere nempe solam quamlibet surreptionem, tanta iura Pontificia clamant, & imprimis expendo textum capitalem ad hunc retentionis articulum in cap. si quando de re scriptis, ibi: Quia patienter suscitemus, si non feceris, quod prava nobis fuerit insinuatione suggestionum, &c. Quo quidem aperte probari videtur surreptionem esse causam legitimam ad supercedendum in executione litterarum, & resercentes.

Ad id ipsum vrgit textus difficultis in cap. cum teneamus, de prebend. & dignitat. 6, in ordine, vbi suspensi executionem aequaliter sustentatur, si adest surreptio, ut clare demonstrant eiusdem textus verba, quae hoc sunt: Si mandatum nostrum pro aliquam prouisione receperis,

qui aliud beneficium habeat, de quo valet communi- di sustentari, nisi forte in litteris ipsiis de hoc mentio habeatur, aut si non potes ei sine scandalo prouideri; & quaniamiter sustinemus, si pro ea mandatum nostrum non duceris execendum, &c. Quibus quidem verbis manifeste monstratur, subreptione motum fuisse Pontificem ad illius textus decisionem, cum certioris sit iuxta communem Canonistarum Scholam in cap. ceterum eodem titulo, de rescriptis, surreputatio esse gratiam obtentam ad aliquod altius beneficium, ab eo qui aliud sufficiens habet, cuius mentionem non fecerit.

Et difficilior redditus illi text. ex distinctione, ant, posita inter surreptionem, & scandalam, ut alterum dumtaxat sufficiat ad suspendendam executionem, & supetate lendum interim, dum super ea consultur Apostolica Sedes.

Hinc multi Doctores, qui de hac praxi Hispanie circa Bullarum & retentionem scripferent, hoc ipsum indicant, subreptionem earum esse causam legitimam ad retentionis iustitiam & fundamentum. Couarruias in praedicacum quest. cap. 36, num. final. ad fin. ibi: Et multierum hominum suggestionibus, falsisque precibus grauari per supplicationem multis nominibus executissimam ab ipso sanctissimo Pontifice remedium fierant, &c. Et iterum, num. 4. versicul. Sic etiam in his Regnis, &c. ibi: Idque sit ex Regio decreto, ut illic examinetur, ne quid fiat, & obtineatur falsi precibus, & suggestionibus à Summo Pontifice, &c.

Ioannis Driedorius lib. 1. de libertate Christiana, pag. 183, ibi: Qui per tantum importunitatem, & falsa suggestiones litterarum Apostolicas imperatur, &c.

Caffellus à Bobadilla in politica, lib. 2. capitulo. 18. num. 208, ibi: En la retencion que se haze en el Supremo Consejo, y Chancillerias Reales, en muchos calos de las letras y Bullas Apostolicas, para examinar si fueron concedidas con falsa o fintella relacion, &c.

Cerola in praxi Episcopali, verso littere Apostolice, in princip. ibi: Quod non sit ad impedendum, sed ad videndum, & examinandum; primo an continet aliquam surreptionem, aut obreptionem; secundum id quod est &c. & cundem referens id ipsum dixit Cenedus Canonicarum q. 45. sub num. 9.

Pariformiter nouissime loquitur Dom. Ioann. del Castillo in tractatu de tertii, cap. 41. sub num. 182, ibi, ut constet an littera ipsa sint expedite contra decreta Conciliorum aduersus leges Regias, & Romanorum Pontificum concessiones, & falsis precibus, vel importunitis suggestionibus, aut in praedictum aliquicunque similibus, &c. Ex relatione, & assertione Hieronymi de Zeballos communem contra communem, 4. part. quæst. 897. ex num. 292, atque etiam ex num. 307. usque ad num. 337. qui quidem, & ceteri omnes per eundem, & præmeditatum sermonem, quo Couarruias loquuntur, & ab eo muturunt locundi modum, illomque litteraliter transcribentes & sequentes.

Bonacina in lib. 3. de censur. in Bull. Cane & Domin. content. disputation. 1. quæst. 15. punto 4. §. 2. fol. mibi 113. dum declarans, cap. 14. Bull. in hac inquit: Impedientes litterarum Apostolicarum executionem excusati possunt ab excommuni

Et de earum Reten. in Senatu i.p.c 8. 111

communicatione huius Canonis; si impediunt prætextu informandi, aut supplicationem exhibendi Summo Pontifici, modo tamen supplicationem coram Sede Apostolica legitimè profquantr, ita expresta in hoc Canone habetur, cum enim tempore contingat, ut quis litteras Apostolicas, surreptissas esse, aut iniquum gravamen, vel similia continere arbitretur, summus Pontifex indulxit, ut impedites litterarum Apostolicarum executionem, interposita apud ipsum supplicatione immunes sint ab excommunicatione, modo huiusmodi supplicationem coram ipso Summo Pontifice, & Sede Apostolica prosequantur, &c.

Hoc ipso loquendi modo vtritur Pater Henrique lib. 2. de Pontificis clave, p. 18. §. 2. ibi: Aut si littera sibi surreptita, aut non facient expressam derogationem rei necessaria, &c. Quibus quidem iurius, & authoritatibus faris difficilis redi videtur istius questionis resolutione, neconon aliquo modo excusari iurisperiti, qui hanc partem sectari voluerent.

Quibus tamen, & aliis non obstantibus, firmiter tenendum est, & neruose defendendum, 10. + simplicem surreptionem litterarum Apostolicarum, nullatenus esse fundamentum habile ad earundem retentionem in Senatu discernendam, nec etiam dispondendum, nisi concuratur aut inde inferatur daminum publica utilitatis, & aliqua ex causis relatis super, cap. 3. & sequentibus,

+ ex quibus inferti possit turbatio Reipublice spiritualis, Ecclesiasticae aut temporalis, quo solo uno fundamento haec retentionis cognitione, & facultas defertur Principi supremo, Ecclesia, & Regni protectori, ed quod inde violenta execuicio inducit, propter abunde in genere, & in specie probantibus in scripto capitulis praecedentibus, & ante in capi. 1. & 2. in tractatu de regia protectione; ut clarer patet ex legibus Regis, & signante ex 1. 25. tit. 3. lib. 1. Recopilation. Quæ postquam retulit plures causas, & casus retentionis, ita dicit: Porque qualqueria cosa que se proceyse per suu Sanctidad, y sus Ministros, en derogacion de las cosas susodichas, & qualquierde dellas, traetia muy grandes y notables inconvenientes, y dello podrian nacer escaldados, y cosas que fuessen en deservicio de Dios nuestro Señor, y nuestro dano, y de los Reinos, y naturales dellos, &c. Itaque in danno publico ex utilitate dumtaxat fundatur suspensus hac litterarum Apostolicarum, & ad Senatum recursus, non in danno priuato quolibet non qualificaro. Quid vltius specificè apparet ex vera dictiorum iurium interpretatione, neconon veraci Doctores, quorum haec tenet mentionem facimus intelligentia & assertione, atque loquendi modo, quo fere omnes in hoc articulo loquuntur fuisse.

12. Ad hanc nostram verissimam + opinionem sequendam mouetur, primo ex communis, veraque interpretatione tradita per Doctores ad text. in diff. cap. si quando, de rescriptis, & in diff. cap. cum teneamus, de prebendis; supra pro contraria parte adductos, ut scilicet eorum dispositio indubie procedat, etiam si rescripta mero iure valent, & omni surreptionis, aut obreptionis viatio carant, nam ad effectum supercedendi in eam executione, & restribendi, sufficit: quod aliquam legitima subiicit causa, ob quam restituenda rationis dicit, potius expedite, quod illis non

obtemperetur, nec executioni mittantur, quād quod interim suspendantur, ut ex eisdem iuribus recte pondetatis probant Cardinalis in diff. cap. cum teneamus, & ibidem etiam Decius, Felinus in cap. nihil, column. 2. num. 3. & n. 4. de prescriptionibus; & a principio videndus; ita hæc iura recte interpretatur & intelligit Augustinus Barbo in collectanea, ad diff. cap. si quando, it additionibus quas habet in 2. tomo collect. a principio, super verbo, Rationabiliter causam, qui tamen nullum Doctorem adducit.

Hanc candem interpretationem tradit Couartuas + in relectione, cap. pescatum, de regulis iuris in 6. pars. 1. num. 7. vbi dicit, iura praedicta procedere etiam si Summus Pontifex aliquid iustum præcipiat, subiicit tamen aliqua rationabilis causa non obtemperandi, potius scandalum, & fundatur ex glossa in cap. 2. diffinit. 3. dum probatur, electionem aliquo iuste factam, & validam mero iure; + irritam fiendam, & reuocandam, aut executioni minime tradendam ob vitandum scandalum inde oriundum aut minantem, notant hoc idem Abbas in cap. 1. column. 2. de electione, Felinus in diff. cap. nihil, à num. 2. & Decius in diff. cap. cum teneamus, quibus ad stipulatur text. singularis in cap. n. 3. cum prædictum, & in cap. 4. quæst. 1. vbi Panormitanus de rerum permutatione.

Hinc sanè fit, ut ratione vitandi scandali possit + Romanus Pontifex aliquem primare suo beneficio Ecclesiastico, quantumvis legitimo titulo, & Canonicò illud obtinuerit, & possit deputari, si commode fieri potest dato alio itidem beneficio, vel danni lectione compensata, tradunt Romanus in singulari 683. & 684. Innocentius in diff. cap. n. 7. cum prædictum, glossa in cap. Episcopus de loco 7. quæst. 1. & ibi, Archid. Federicus de permutatione benefic. quæst. 25. Cardinals in Clementin. 1. quæst. 4. de rerum permuat. Couartuas vbi proxime sub num. 7. conducunt omnino que diximus post plurimos Doctores super cap. antecedenti, versicul. In dñe nec summus Ponifex, à num. 29. cum sequentibus, & superius.

Felicitur hæc interpretatio + Couartuas, quoniam etiam in iis casibus, in quibus iusta causa interueniente, potest Ponifex, vel alter supremus Princeps aliquid concedere in iudicium iuris tertii priuvi in capite antecedente loco proxime citato diximus: tamen in eadem conceptione celsit præsumptio iuste cause; quando ex ea oritur scandalum, & sic non exequenda, nec adimplenda, Hippolytus singulari 8. Abbas in cap. qui in Ecclesiast. de constitutione, Innocentius in cap. Inquisitionib. de sententia excommunicationis, Abbas in disputatione, incip. Episcopus, versicul. Venio ad tertium membrum, Innocentius in cap. quanto, de consuetudine, & ibi Abbas num. 11. Romanus in consil. 383. vers. Tertio quia examinata, Felinus in diff. cap. que in Ecclesiast. versicul. Limita quarto, & in cap. si quando, de constitutionibus, Antonius Gabriel, commun. opinion. tit. de iure quæstio non tollendo, conclusion. 3. num. 15. latius prosequitur post alias Mascardus de probationibus, conclusio ne 275. à num. 22.

De eundem iurium interpretatione, & declaratione, + nempe diff. cap. si quando, & diff. 17. cap. cum teneamus, amplissime & abunde tractat, K. &

& latè prosequitur Doctor Anguanus in tractatu de legibus, & constitutis lib. i. controuersijs. à n. 2. cum multis sequentibus, reloluens post longam disputationem, quod ad iustificandam supplicationem, & reſcribendum Pontifici, solum iura confidauerunt rationem illam boni publici, que confitit in vitando scandalum, siue alio quouis malo notabili, quod vel timetur vel timeri potest, quod quidē significatur, vbi littera mero iure valent, & omni surreptionis viuo carent.

18 Qui quidem ipſe Anguanus t̄ in num. 29. pulchriè ad hoc ponderat, text. in dīct. cap. si quando, in eius specie non fuisse propositum casum aliquem emergentem, qui de facto contingit, ad quem interrogatis, & consultus Pontifex responderet posset: reſcriptum fuisse ab impeſante surreptitione obtinuit, sed generaliter regulam conſtituſiſ pro futuri temporibus, praenuntiendo iudices, atque eis regulam conſtituendo, quid in ſimilibus reſcriptis sit faciendum, ne exasperatione, niſiāque obedientia turbati peius eligant exequendo, ad text. celebrem in cap. cum contingat. 24. de reſcriptis, & in cap. aduersu de immunitate Ecclesiæ, in illis verbis: Propter imprudentiam tamen querundam Romanus Pontifex prius conſulatur, cuius intereſ communib⁹ utilitatibus prouidore, quod quidem aperte colligit ex dīct. cap. Si quando a principio, ibi: Si quando aliqua tua fraternitate dirigimus, que animum tuum exasperare videntur, turbari non debes, &c. Quo colligitur abſolute, & regulariter loqui Summum Pontificem, non aratū ad aliquem ſpecialē casum contingēt. Si quando, enim inquit, ad idem est etiam textus iure executori permittatur, & detur facultas liberè cognoscendi, & declarandi ſuper surreptione litterarum, & illis executionem denegandi ex iuribus, & doctoribus citatis; ab omnium videtur, vbi ſummi Pape ſibi ſpecialiter reſervare cognitionem surreptionum litterarum ſuarum in tam graue dampnum, & detrimentum litigantium cogentius eos adire. Sedēm Apoſtolicam, cum ſicut per ius Pontificium & ciuitate, pertinet huius rei cognitionem eidem executori, & delegato, vt in ſimilibus omnino terminis mirabiliter conſiderauit Lucas de Penna in l. cum ad falcissimam, C. de quibus munerib⁹ vel preſtationib⁹, nem. licet ſe excuf. à num. 2. cum sequentibus, vbi ita notaſt poſt multa alia prosequitur in hunc modum. Item quia vbi per ſcriptas leges facta prouisio inueniuntur, non est veriſimile, quod Romanus Pontifex ſe conſulti ſpecialiter reſervauerit argumento, ff. de aliamentis, legat. I. aliamenta, §. Baſilica, & l. ſe ſicibus, de verborum obligationibus, l. doli clauſula, ff. de pons ſanctionis. & lib. 6. de prebendis, cap. duod. & cap. quatuor tibi. Sicut etiam vbi eft permifſio Principis, non eft oportuna de certiori authoritas iudicantis, qua alia eft necessaria ſupra de administratione, cuor. l. que. §. final. quando decreto opus non eſt. l. final, ff. de minoribus, l. & fine, §. quatuor. Ita & vbi eft diſpoſitio iuri ſcripti, non eft opus, quod Romanus Pontifex aedat, item ſicut licet preſum minoris alienari fine decreto Praetoris, cum pater eius hoc diſponit in testamento, eodem titulo quando decreto, l. penultima; ita & in caſa noſtro poſtequam inueniuntur diſpoſitio legis, non eft opus, vt propterea Romanus Pontifex conſulatur. Quid plura, ſcripta leges per ſe iuare debent, non extinſeca diſpoſitione

Pontifici

Pontificum egere in authenticis, de barebīb, & falcīd, poſt principi. Nam & vero ſimile eft, Papam veſle, quod leges volum in authenticis, de indicijs, §. omnes autem. Quod enim in legum poſitum eft poſtſtare, atque per eas iam ſumma deliberatione decretum, fatis incongruum eft, vt extinſeca diſpoſitione indigat, in authentiſt in medio lit. non ſeruſ ſacras for. §. 1. collat. 8. &c. ſequitur & facit, & veriſimile eft iugur. quod ipſe nolit vltorū ſuas auctoſtati ſuper eo, quod eft per leges tam ſalubriter definitum, dīct. 1. ſupra de theſauris. Haecne de tam singulari obſeruatione Luce de Penna mirabiliter conducibili interpretatione verborum d. iurium huicmodi tradit.

21 Comprobatur vterius ex ea vteriori † tenenda reſolutione (contra Philippum Decijum in dīct. cap. si quando, de reſcriptis, num. 2. vbi aduersus plures ab eo citatos contraria cognitionem ſectari voluit) que habet textum in dīct. cap. si quando, & dīct. cap. cum tenemur; procedere in quois exceſtore litterarum Apoſtolicarum, ita vt ſimplex & merus executor cauſe cognitione, & iurisdiſtio carens, poſſet diſpendere executionem, & ſupercedere in ea obiūſtam cauſam, puta quoties timerit ſcandalum, aut aliud quodlibet notable malum, quoniam ite talis executor ad cognitionem, & informacionem facienda de huiusmodi cauſa, qua inuitus non tangit iuſtitiam litterarum, & medullam, aut carin ſubſtantiam, & valorem, vt ſupra diſimus, non eget iurisdiſtio aliqua, quia ſufficit ſe extraſticialiter informare, † & extraſticialiter cognitionem legitima cauſe adiubare, vt bene probat Petrus Rebuffus in tractatu de reſcriptis, artic. 1. gloſ. 5. Atque latiſime per plura fundamenta diſputat, & cum iudicio ponderat Anguanus de legibus, controuerſia, & num. 5. cum multis sequentibus. Videlicet omnes vbi ita conſtanſt, & bene reſoluti conſta opinionem contrariam Philippi Decij, & licet obiter idem tenet Antonius Maria variarum reſolutionum, lib. 2. reſolut. 72. ſub num. 29. poſt principiū, vbi in iſis terminis noſtriſ loquitur, & ad hoc propositum.

Ex quorum reſolutione recte colligitur, text. in dīct. cap. si quando, & cap. cum tenemur, non loqui de ſimpli surreptione, ſed de reſcripto merito iure valido, cum ad surreptionis cognitionem iurisdiſtio omnino necessaria eſſet, & cauſe cognitionis in contradictione iudicio, qua merus executor caret penitus, iuxta text. in cap. Paſſoralis, §. quia vero, de officio delegat. cum ſimilibus per Noſ adductis, vbi abundo de hoc egiunis in tractatu de Regia proteſtione, 4. part. cap. 3. à num. 1. cum multis sequentibus.

Ex qua doctrina recte infertur, quod Senatus Regius in examinatione cauſa tangentis publicam utilitatem, & dampnum Reipublicæ † Ecclesiasticæ, ſpiritualis, aut temporalis ad eſſectionem ſupplicandi ad Sedēm Apoſtolicam, iurisdiſtione non eget, nec de iuri rigore, & neceſſitate negotij illam appetit, ſed extraſticialiter cognitionem, informationem, & indagationem ad fideliter ceteriō ſe reddendum ſumnum Ecclesiæ paſtorem ſuper dampnis, & inconvenientiis, quibus poſtſt Republi- ca haec, vt diſimus ſupra cap. 1. ante finem, quia tunc de mero facto tractatur, quod non tangit inuitus Bullarum valorem, ſed de quodam acci-

denti extimo, & ab extra proueniente, de quo tamen vide quid infra diſimus, cap. 16. à num. 16. verf. Aliaſ iugit, & num. sequentibus.

Secundò ex eadem doctrina inferit ad propositum, de quo agimus, † vt cum ad cognitionem ſurreptionis requiratur iurisdiſtio, & cauſe cognitionis, cum agatur de litteris annullandis, & irſtandis, & abſolute priuandi impedi- trantem iure ſuo quāſto ex litteris & prouincie Apoſtolicā, abſurdum fore dicere, nec tenere, poſſe Senatum ipsum ſupremum Regium fundare retenzione Bullarum ſuper ſimpli ſurreptione, quando aliaſ omnino ex execu- tione ceſſat qualitas danni publici, aut publice utilitatis Regis, aut Regis, ac inde turbatio ſtatus publici, quod quidem in ſimpli, & non ita qualificata ſurreptione litterarum penitus ceſſat, fed imd tunc iam agitur de iure & iuſti- tia eorumdem, quod eft penitus ſpiritualis, † cum agatur de tituli validitate, aut nullitate, an iure, & recte fuerit expeditus, & imperatus, quo cauſa nec principaliter, nec etiam incidenter po- tef trahiri in Senatu Regio, & temporali omnino incapaces, propt̄ explicit distinguentes quationem facti rei ſpiritualis à quatione iuri- ſis: magna illa Doctorum cetera, prefertina Regnicularum de qua in tractatu de Regia proteſtione, 1. part. cap. 1. à num. 217. ultra quos vi- dendī erunt, Cynthus in l. Arethusa, num. 6. ff. de ſtatu homin. Barthol. in l. Tisia, num. 8. ff. ſo- luto matrimonio, vbi etiam abunde Petrus Barboſa à num. 11. & 24. Bald. in confi. 175. in fin. lib. 3. & per plura exempla declarat, Albans Velascus in conſulatione 159. num. 12. tomo 2. la- tissime etiam Fontanella in commentariis de paſtis nuptialibus, tomo 1. clauſula 4. gloſa 13. part. 2. à num. 27. cum multis sequentibus, bene etiam Cardofus in praxi iudicium, verbo, Caſa, num. 8. vbi plures allegat ibidem Doctores.

Qui omnes iuriſ questionem eam eſſe aſſerunt, ſi partes ſunt in facto concordes, ſed di- buiſt eft, an illud iure & recte intercesserit. Fa- cti verò cam dici quationem, quando partes ius illius facti ſupponentes dubitanti, & exquirunt dumtaxat; an factum illud adiufuerit, & in- tercesserit, vt ultra citatos Doctores, alios etiam ad id laudans explicat Giurba confi. 8. num. 32. Antoniuſ Amato variarum reſolutionis lib. 2. reſolu- tion. 83. num. 2. & latius num. 11. & reſolu. 86. à num. 61. & Nos inſia hac 1. p. cap. 16. à n. 23. cum multis sequentibus, vbi plura ſingulariſtima conſiderauimus.

Hoc ipsum conſirmant omnes Doctores tra- stantes; † poſte iudicem laicūm cognoscere in- 26 cidenter de quatione facti rei ſpiritualis; non tamen de iuri, an validum aut inuidium ali- quid fit, cum hoc cauſa mete ſit ſpiritualis, pertinens dumtaxat iudicio Ecclesiæ, vt poſt Bartholom (cuioſiuit doctrina) in l.2. column. 2. num. 4. ff. iurisdiſtio, omnium iudicium, Cur- tiu, Alexand., Oroſcum, Romanum, Cafren- ſem, Alciatum, Iaffon. Bald. Abbatem, Archidiacōn. Decium, Rippam, Felinum, Bernar- dum Diaz, Courtruias, & ex aliis pluribus Doctorebus, bene trahat, & explicat Padilla in l.1. quatuor, à num. 5. & que ad 59. C. de iuri & facti ignorantia. Troſi, ſuperritu magne Cu- rie 236. num. 1. ampliſſime videndus Petrus Barboſa in l. Tisia à num. 22. cum multis ſe- quentibus, ff. ſoluit, matrimonio, Hieronymus

de Zeballos *in commun. contra commun. questione* 403. *num. 3. Anton. Gamma. deciso* 194. abunde Prosperus Farinacius *in praxi criminal. lib. 1. de Inquisitione, quæst. 8. a num. 25. late etiam Didacus de Sahagun in repetitione, cap. decernimus, à num. 60. de iudicio; bene etiam per Valafcum consultatione* 159. *num. 9. remo* 2. *vbi ad id plutimos allegat, Marta de iuris, 2. part. capitul. 9. à num. 22. bene etiam Riccius in praxi fort. Ecclesiastici, deciso* 339. *per tam Caro vbi supra, plutimos etiam adid citat Castillo controversy, tomo 5. cap. 105. à num. 5 Dantius de nulli ex defecta iurisdictione, num. 54. Graffis de effectib. Clerica. effectu. 1. num. 407. & ex Capitio, Aponte, Gaill, Franchis, Rosenthal, Troil, & pluribus aliis obseruat Giurba in cons. 80. num. 32. abendè etiam & pulchri per Fontanellam de pacticis mortaliibus, tomo 1. clausula 4. glossa 13. part. 2. à num. 25. cum sequentibus. Et de materia à principio totius glossæ, qui 27 num. 26. sequitur singularem à limitationem Farinacij vbi proxime, vt hac conclusio non procedat; quando causa spiritualis sit tractanda inter duos Clericos, & Iudei Ecclesiasticus inhibuerit seculari, etiam super cognitione facti: quare omnino affirmandum est, simpli- cem surreptionem litterarum Apostolicarum non esse fundamentum habile, & capax ad pertendam ipsarum retentionem in Senatu, cum tangat ies ipsum spirituale, & eius determinationem finalem respiciat, quod longe absit ab intentione, fine, & effectu articuli retentionis nostræ.*

Ad Doctores vero superius citatos pro contraria parte, prout ipsi sicut ceteri, qui de retentione Bullatum tractauerunt, quo recensui suprà cap. 2. à principio, & lignanter suprà in cap. 5. ex quorum verborum relatione clara patet quod expèsse loquuntur, quando litteræ laddunt ies publicum Regni vel Regis, & in damnum vergunt publica utilitas, ex quarum executione turbati timerunt Republica, ac publicus status Ecclesiæ. Nullus autem de surreptione simpliciter loquuntur nisi sed omnes insequentes modum loquendi Præsilis Couarriuas mentionem faciunt, prout ipse de surreptione litterarum Apostolicarum, hac adhibita publici detrimeni qualitate, & fundamento necessario, & inexcusabili, vt ex eorum lectura patet, & videbis exp̄fēs, & indubitanter, prout etiam multorum verba adduximus in dicto cap. 2. & in dict. cap. 5. versic.
Hinc est quod fere omnes Doctores, &c. à num. 45. cum multis sequentibus; & videbis etiam ex dicto doctriñis adductis septem capitibus præcedentibus, quibus non alia ratione fundamus hunc reculum, & hanc Bullatum retentionem, nisi in damno Republicæ orto, & causato ex executione illarum, vt ad oculum patet ex expressis verbis Couarriuas quæ retulimus suprà capitol. 2. à num. 18. à quo velut à fonte ceteri omnes Doctores fundamentum, & doctrinam sumptu.

Et quatenus ipsi Doctores faciunt mentionem de surreptionibus & falsis litterarū suggestionibus bene loquuntur, quoniam vt plurimum, cum impetrant contra ies Regis, aut Regni, & eorum privilegia & induita Apostolica, neconon in præiudicium iuris tertij reputant, & reluctante penitus iure naturali ta-

cent impetrantes hæc, quibus simul surrep̄tis redditur ipse literæ, non quod in dictis surrep̄tionibus dicti Doctores fundent iustitiam retentionis, sed vt evidenter apparet de inno- luntate Summi Pontificis, principale quippe Doctorum fundamentum est quies, & tranquilitas publica, qua turbata meritò confideratur ex talium litterarum executione, ex qua simili violentiam oriti plorites per discursum huius 1. part. diximus, & comprobavimus, quæ altius explicantur inferius à num. 34. & seqq.

Injō & omnes Doctores qui tractant de reti- nendis litteris † Apostolicis obtentis in præ- dicione iuri patronatus laicorum, eo etiam mo- ventur, ne in damnum Republicæ Ecclesiastice & temporalis, retrahantur seculariæ a fundatione Ecclesiastici, hospitalium, & aliarum piarum voluntatum ultimatum, vt per Siman- das de Catholicis institut. in impressione His- spaniae, tit. 45. de panis, à num. 34. & 35. cuius verba retulimus supra capitol. 2. versicul. Simandas etiam, à num. 8. Couarriuas practicar. quest. cap. 36. in principio, num. 3. & num. fin. ad fin. optimè Salzed. in praxi crimin. Canon. cap. 54. num. 20. Camillus Borrellus de præstania Regis Catholici, cap. 52. à num. 4. & sequentibus pro quo aperi- tissima extat, l. Regia 25. fin. 2. lib. 1. Recopila- tionis, supra ponderata num. 11. & alibi passim per Doctores suo loco infra 4. part. huic tra- statu adducendos, & cap. antecedente, num. 62. teriginos.

Cerola autem pro contraria parte citatus num. 7. vel intelligendus secundum Couarriuas, quem † ad id allegat (iuxta quem intelligendi sunt & ceteri omnes qui breuitate, & curta- tione vñ, minus integrè eius doctrinam retule- re) vel perpetram loquuntur suffit. Cenedus ve- rò, qui sicut eiusdem Cerola doctriñam retulit, nihil tamen de simplici subreptione ad retentionem afferuit, sed in multis in locis de damno publica utilitas, & permitte Republice loquitor, & se fundat in eo, & ibidem etiam prosequitur. Henriquez eodem modo, quo Couarriuas & ceteri, loquitor, cuius verba adduximus sup. cap. antecedenti in fin. exp̄s- se omnes premitentes, & aperte loquentes de litteris in damnum & perniciem Republicæ si- ue spiritualis, siue temporalis imperatis, & propterea resistentis.

Bonacina autem pro contraria parte adductus, num. 8. loquitur generaliter † de impedientibus executionem litterarum Apostolicarum, nihil in specie dicens de hac Senatus retentione, & cum Bulla Coenæ Domini in dict. cap. 14. loquatur tam de Ecclesiasticis personis, quam de Tribunalibus, & Principibus supremis, nihil mirum, vt ipse de subreptionis causa loquatur, at si de hac Senatus retentione intellecerit, vel minus caute loquuntur suffit, dicendum erit, velut grādi Theologo iuris principiis praxis, & stylo Tri- bunalium ignaro, & destituto, indulgendum.

Concludendum est igitur, † vt simplex surre- pto recriptorum non sit subiectum habile, nec capax per se solum nulla admixa qualitate de his, quas in septem capitibus præcedentibus adscriptis abunde, quia Senatus est incapax huiusmodi cognitionis cum omnino tangat ies spirituale, attamen quando aliqua ex parte reascriptum tangit damnum publicum, atque pu- blica tranquillitatem Republicæ Ecclesiastice, spiritua-

politicorum, cap. 9. & lib. 1. cap. 1. Cassiodorus lib. 6. formula 7.

Et ob hanc ordinis, & recti regimini turbationem, & inæqualitatem inter subditos plura dania, & inconvenientia Republicæ Ecclesiastice causati, in his terminis considerat Pontifex in extranaganti execrabilis de præbendis & dignitatibus, Ioannis 22. a principio, & protinus, ibi: *Vnde inter catena inconvenientia infrascripsit nascuntur, quod videlicet interdum, unius, qui unum, quamvis modicum, vix officium implere sufficeret, plurimorum fibi vendicat stipendia: que multe fama pollentibus, qui mendicant, possent abunde sufficere, de qua distributione collata, habentibus ipsa paratu vagandi materia, diuini cultus minuantur, hospitalitas in ipsi beneficis debite non seruatur: & dum non sunt sibi in unaquaque regione restores Ecclesiastici, detrahunt commodis, & honori, que carentes defensione auxilio in iuribus suis, & libertibus multipliciter collabuntur, ruinis patenti adficiunt, &c.*

Quæ singula, & alia dania considerata à Pontifice in dicta Extraganzi: ledunt penitus Rempublicam Ecclesiasticam, desolantur eisdem catenæ subditæ ex hac pluri beneficiorum, & officiorum cumulatione in unum: *Gemat ipse, gemant subditæ neceſſe est, inquit in proprio Marianâ lib. 3. de Rege, & Imperator, in l. 1. hac pars, C. de proxima sacrorum scri- torum, lib. 11. ibi: Supradicti auem Meno- riales nullo modo dupli fungantur officio, nec geni- mis hanc irreferint, ut non occupent plura in unum se commoda collacaturi, nihilque reliquis relinqui; & ne sine maximo omnium scandalo permitte possint, quippe non transeat transgressiones ordinis politici, & recti regimini absque notissimo in populo scandali periculo, provt probant infinita penæ iura, & doctrinæ abunde cumulata suprà cap. 5. & cap. 6. & li- gnanter atque in individuo probat text. in dict. capit. cum teneantur, ibi: *Ai se non poteris ei- sine scandalo prouidere, text. est etiam exp̄ressus in cap. cum non ignore 15. eodem titulo de præ- bendis, & dignitatibus, ibi: Cum ipsorum scandalo non debet locum in ipsa Ecclesia querere, vel habere. Ideoque Summum Pontificem in dict. capit. cum teneantur, mouit damnum, & perniciem Republicæ Ecclesiastice (ne pater- retur scandalum) ad dicendum, aquanimitate sustinuerit, si pro ea mandatum nostrum non duxeris exequendum. Non tamen simplex surreptione illum mouit, nec moneret ad sic dicendum, & respondendum; prout latius an- notauimus suprà à num. 20. Atque idem ne- cesse fuit, vt cum dicta surreptione concurre- ret causa hæc publica abusus, & turbati regimini sui natura productiva scandali, quod iuste ex executione illarum litterarum time- batur in permitti Republicæ Ecclesiastice. Ex quo text. manifestè colligitur, simplicem surreptionem nouæ causam legitimam, & sufficientem ad supersedendum in executione litterarum Apostolicarum, & referendum, nisi ex ea aliquod inferatur damnum publicum prout in calu illius text.**

Sicque ex iis omnibus illa fluit certa & iuri- dica regula, & ex ea facilis cognitio, quando surreptione legitimam præster causam ad supersedendum in executione litterarum, & decernendā retentionē eorum in Senatu retinet aut surrecip-

ita simplex sit, ut nec vergat in notabile præiudicium tertij, nec damnum inferat Reipublicæ, sed tantum aliunde littere sine susceptitia ob non factam relationem alicuius requiri de tute; & tunc in Senatu neganda erit retentio litterarum, vt coram executore carum suscepimus ipsa opponatur, & controvenerunt, ex haec enim dictis à principio huius capit.

Aut surreptio talis sit qualitas, qua aut vergat in præiudicium notabile iuri tertij, in iis nemp̄ casibus, in quibus deficeret potestatem in Principe tollendi ius tertij resistente iure naturali, diximus sup. cap. 7. per totum. Quia tunc adeat notissima violentia, idcirco ob surreptionem huius qualitatib⁹ in dubio retentio litterarum discernenda, vt ibidem resoluimus, & probauimus abunde. Vel etiam quando ex surreptione infertur præiudicium & damnum Republicæ Ecclesiastice, aut temporali, & eius rei regimini aduersatur, & sic vergit in detrimentum publicæ utilitatis, & tunc similiter suspensus litterarum, & retento in Senatu concedenda, iuxta text. in dict. cap. cum tenemur, de probabili, eiisque verae & genuinam interpretationem per Nos assignatam, & tantorum Doctorum observationem, de quibus à principio huius cap. qui in hoc eafū oītūs locutus fuisse hacenus offendimus.

Quia cum ex regimine populi capiat fundatum hoc retentio, omnique violentiae cognito, cum defensio Principis ad hoc tendat dimitat, & dirigatur, atque ex eo tantum inter Ecclesiasticos iustificetur, vt clare latiusque ostendimus supra 1. part. cap. 1. per totum, & cap. 3. cum quatuor sequentibus; inde fit, vt cum Doctores præmittant hos necessarium, & præcium fundamentum; nihil mirum, quod mentionem faciant, & incidenter deducant, & infertant ad surreptionem litterarum & præiudicium publicum inducentium, quo præcisè surreptio inhibita est, & intrinsecè inclusa; prot latissime probantibus suprā capitul. 3. à num. 29. cum sequentibus. Clarè quippe patet, quod quoties impetrant littera in damnum publicæ utilitatis, puta contra priuilegia Regni, aut Regis, laudabilèque & vistaria consuetudines ciuium (quo unico fundamento nititur retentio Senatus, & Doctorum resolutio) per necessarium consequentiam infertur ex eisdem præiudicium iuri publico, & per consequens surreptio, cum de eo non sit facta Papæ (ciuius intentio defuit) relatio vel non ex integrō, iuxta celebrem Cadijordij sententiam, lib. 2. epistola 4. de elect. amar (inquit) vetustatis inuenio, & sequi regulas constitutas, libenter amplectimur, quia locu surreptionibus non relinquuntur, quies rationabiliter constitutas feramus. Idem Cadijordanus lib. 10. epistola 25. & Magister Aluarez Archiepiscopus Trauenis in Iesuam, cap. 11. num. 13.

Etenim si de domino, & præiudicio particulis iuris debet fieri mentio ad excusandam surreptionem; & quanto magis de iure publico, quod semper censur intactum, & præseruat, cuique nihil detrahitur, vt abunde dixitius plurima congerentes (suprā c. 5. per totum. Atque alio quolibet priuato potentius sit, l. munerum, s. item, de maner. & honorib. l. fanticus, C. de favosant. Ecclef. l. unica, s. final, C. de caducis tollend. Authent. res que, C. communia delega, cap. mutationes 7. quæst. 1. cap. bona,

de postular. prel. ceterisque priuatis præfectori iuxta illud Ecclesiastic. cap. 17. ibi: Mandauit Deus unicuique de proximo suo, ergo multo magis de Republica, Nicéphor. lib. 12. Ecclesiastica bis, cap. 23. vbi latissimè Ambrosius de obitu Theodosij, ibi: Rempublicam boni Imperatoris & parentibus, & filiis præulerunt, Cicer. lib. 3. 38 de finibus, chariorem esse patriam nobis quam nosmeipso, & dicit ad Herenium lib. 4. Viuperandus, qui in Republica discrimine, sive plus quam communis salutis consulti, & lib. 1. efficiunt, Charis sunt parentes, chari liberi, propinqui, & familiares, sed omnes omnium charitates patria una complexa est, Diuus Augustinus serm. 6. de verbo Domini, Nazianzenus in oratione in laudem Basili, Polineus apud Stobaeum sermon. de Republica, ibi: Negotia publica a ciuitatis omnium existimare oportet maxima, vt feliciter aegatur, & paulo post ibi: Ciuitas enim præsperè agens felicitas est magna, in hac insun omnia, hoc seruata canela servatur, ac perenni nihil non præsumit, Thucidides lib. 2. in oratione Periclis. Ego exultimo, melius agi cum ciuiis priuatum, si tan ciuitas fortunata sit, quam si per singulos ciues felix sit, publicè vero labefactetur, nam cum eueritur patria, is, cui priuatum bene est; nihil tamen minus, & ipse eueritur, cui autem male, is in illa præfere agenti multo magis incolunis est, &c. Indo Plinius Nepos, epist. lib. 7. epist. ad Caninum, ait: Oportet priuatis utilitatibus publicas, mortalibus aeterna anterferre.

Quare merito, consultoque & Doctores tra- 39
stantes de retentione Bullarum obdamnum Republicæ mentionem faciunt de surreptione earum, ac suggestionibus, quibus imperati solent, non facta præiudicij & iuriis publici relatione Sanctissimo (imo huic est incognitum) cui derogatum non intelligitur, nec ideo inde inferendum erit ad litteras qualibet surreptionis, quæ simpliciter tangunt ius priuati, nec regulariter ex eis earumque executione infertur damnum aliquod publicæ utilitati ad effectum ut inde retentio per Senatum concedatur.

Hinc venit declarandus Antonius Diana mo-
ral. resolution. 1. par. de immunitate. Ecclesi. refol. 12. Dum generaliter mouet & questionem: 40
an Regi ministri possunt in Chancellariis retinere Bullas Apostolicas, primis cumulant aliquos Doctores affimantes, postmodum autem negantes, quibus tandem ipse (vt assulet) adhæret sine ratione, & fundamento hoc unico vobis dimitat, quod de surreptione litterarum potest cognoscere iudex Ecclesiasticus, non se-
cularis.

Quo supposito clarè monstrat non calluisse qualitatem, naturam, & essentiam negotii, dum indiscrētis terminos confundit.

Etenim absolutè negare & retentioem Apo-
stolicarum litterarum ex iusta & legitima causa factam, ad effectum supplicandi Sanctissimum, vt quid senserit, ulterius manifestus (postquam sit instrutus de damnis, & scandalo inferendis ex executione suarum litterarum in damnum Republicæ, & publicæ utilitatis) expressè loquitur contra Bullam Cœne Domini in capitul. 14. hoc indulgentem, & expressis verbis permittemilliarum retentioem, quando legitimè coram Sede Apostolic. prosequitur supplicatio ab eisdem suis litteris iuste emissa, imo & contra Doctores eisdem ab ipso Diana laudatos loqui-

tur (quos ardentè non legis plusquam manifestum est) ipsi namquid apterè sequuntur (propter tenentur) interalem sensum, & dispositionem eiusdem Bullæ Cœnæ, quos omnes & alios, verbaque eorumdem neconon Bullæ ipsius latissimè retulimus, & accuratè expofuimus suprà cap. 2. à principio. Et signanter in declaratione eiusdem Bullæ Cœnæ a num. 54 cum multis sequentibus, & per totum illud caput, ad quod, imo & ad cetera huius i. p. pro satisfactione indiscretæ resolutionis Diana, te remitto.

42 Itaque in quantum ipse simpliciter & de surreptione litterarum Apostolicarum loquitur, vt ad iudicem Ecclesiasticum pertinet cognitionis generaliter loquentem admittimus, ita ut simplex surreptio & falsitas litterarum non sit causa per se sola sufficiens ad fundandam retentionem in Senatu, propter & nos quoque probavimus ex multorum relatione sup. & num. 24. cum multis sequentibus.

Attamen quando surreptio involuitur & im-

43 bibita est & in praeditio Regis aut Regni, atque damno publico (cui obviate officium proprium & Regis ex planè scriptis supra capitul. 1. & 2. & per septem capita praecedentia) sequitur, quod de ea incidenter ad violentiam, de qua cognoscit Senatus principaliter, possit agi & deduci, non ad effectum declarandi aliquid

44 super ea, nec super essentia, valore, & aut iure litterarum, sed ad effectum apertius deregendi involuntatem Pontificis concedentis, atque inde ob damno publici principalem causam intentionem derudiendi litteras, & supplicandi Sanctissimum, vt nouiter de inconvenienti damno publico, & scandalis ex earum executione oriundis instuctus, quid senserit, iterum rescribat, sicut Diana ad terminos hos resolutos in hoc, cap. potes reducere, & declarare.

C A P V T I X.

Retentio Bullarum an ultra sex casus à lego Regia specialiter expressos, locum habeat.

S V M M A R I V M.

Bullas an ultra sex casus à lego Regia designatos uti queat retentio Regalia; ad partes dispe-
ciatur, num. 1.

Sex casus, quorum meminit lex Regia recensentur, ibidem.

Principi generaliter competit facultas tollendi vio-
lentias, vt in pace Republica Ecclesiastica, &
spirituali viuat, num. 2. & seqq.

Impedire recursus vnam verius in channum auto-
ritatis, & preeminentia Regis, num. 3.

Recursus ad Regem hic omnibus aliis convenientiori-
paci, & gubernation Regnum, num. 4.

Genus restringitur, & limitatur per enumeratio-
nem specierum, num. 5. videtamen à num. 54.

Facultas tollendi violentias Principi competit ex
confuetudine immemoriali, num. 6.

Conscripto non potest extendi de casu ad casum,
sicut nec de loco ad locum, num. 7.

Tanum prescriptum, quantum possit, num. 8.

Per obseruantiam declaratur ius dubium, que non

requirit diuinitatem temporis, num. 9.

Consecundo interpretativa legis non requirit scien-
tiam Principi, num. 10.

Ex observantia optima surgit legis interpretatio,
& declaratio, num. 11.

Consecutudo interpretativa dirimit omne dubium di-
stinctionis hominis, & legis, num. 12.

Consecutudo interpretativa non requirit prescriptio-
nem, sed aliquando ita fuisse de facto seruatum, ibid.

Principem posse Regalia retentionis vis in omnibus casibus indistincte, in quibus veritur turbatio
Republica, & damnum notabile statua Ecclesia-
sticæ mediis validissimis, ut verius probetur, n. 13.
& seqq.

Cura cuiuslibet attribuentia Principi Regalia protec-
tions indistincte, & absoluē loquuntur, non
distingunt inter casum, & casum, num. 14.

Casus plures quos habent eandem rationem, licet
de uno fiat mentio, intelligatur fieri exemplari-
ter, non restricti, num. 15. & 16.

Lex ubi aliquis specialiter meminit, quia frequen-
tia accidentis, similes minus frequentes non exclu-
dit, num. 17. & sequentibus.

Lex Regia referens sex casus nititur ratione gene-
rica, & fundamentali ad faciendam licitam re-
tentioem in illis, num. 18.

Ratio legi generalis attendit tamquam virtus
intrinsecā ad inclusionem omnium casuum emer-
gentium, in quibus militat, num. 19.

Ratio expressa in dispositione comprehendit omnes
casus illis convenientes non per viam extensio-
nem, sed prius inclusum, num. 20.

Casus omnis, subtractione dispositionis comprehen-
sus, expressa dicitur, num. 21.

Quod venit subtractione legi expressa non dicuntur
extensis, sed comprehenso, num. 22.

Per legem prævenire omnes imperiacionis machi-
nationes fore impossibile, & singulis speciali-
lem legem concedere, num. 23.

Expressio casum magis frequentiam nequit fieri
illatio ad exclusionem minus frequentium, n. 24.

Iura plura ponderantur, que, dum disponunt circu-
ca suspensionem executionis litterarum in causa
veritatis damni publici nituntur, num. 25.

Causa examen, quanam legitima sit ad suspenden-
dam litterarum executionem; arbitrio prudentis
viri relinquuntur iusta, num. 26. & seqq.

Causa similes que dicantur, iudicis arbitrio relin-
quuntur, ibidem.

Arbitriis omnes casus facit lex, quando certus
modus dari nequit, cum magis pendeat à circu-
stantie subiecti, num. 27.

Arbitrium datum à iure ad discernendam causam
retentiois, & suspensionis litterarum, legibus,
& ratione circumscribili, num. 28.

Causa retentiois litterarum per Senatum faciendo
causa varia, arbitrio boni, docti, & p̄j vivi re-
liquit scilicet cetera, que à iure non habent certas
determinationes, num. 29.

In Bullarum retentioe similes causa expressis ad-
mituntur, num. 30. & sequentibus.

Recensentibus plures Doctores admittentes identi-
tatem rationis ad retentioem litterarum Aposto-
licarum in casibus non expressis, n. 31. & seqq.

Rescripti obtenti in præiudicium Sancte Inquisicio-
ne sit in Senatu retentio, num. 32.

Retentiois remedio visitur, qui extra Regnum
adstringitur litteram tractare in prima instantia,
num. 33.